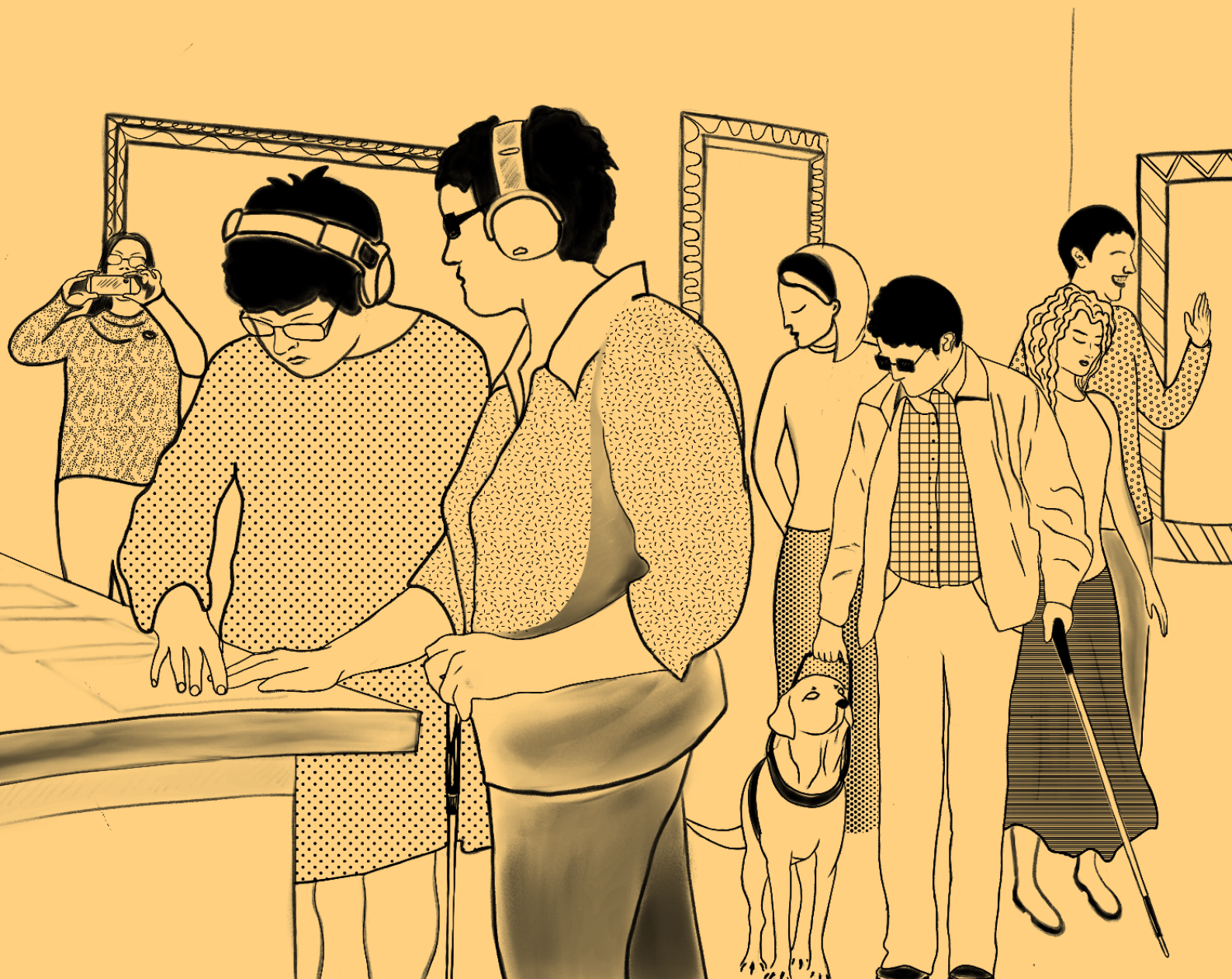

Kulttuuria kaikille
Kultur för alla
Culture for All

Museoiden saavutettavuuden ja moninaisuuden tarkistuslista

www.kulttuuriakaikille.fi
www.kulturforall.fi
www.cultureforall.fi

Opetus- ja
kulttuuriministeriö

Museoiden saavutettavuuden ja moninaisuuden tarkistuslista

Kulttuuria kaikille -palvelun julkaisuja 1/2021

Toimittajat: Outi Salonlahti ja Sari Salovaara

Kirjoittajat: Christine Langinauer, Aura Linnapuomi, Martina Marti,
Outi Salonlahti ja Sari Salovaara

Oikoluku: Marjo Oja-Kaukola

Kustantaja: Kulttuuria kaikille -palvelu / Yhdenvertaisen kulttuurin puolesta ry

PDF-version graafinen suunnittelu: Re:Start-työryhmä, restart.metropolia.fi

Kuvitus: Kristina Vasileva

1. painos

ISBN 978-952-6677-67-5 (PDF)

ISBN 978-952-6677-68-2 (DOCX)

ISSN 2341-913X

Tämän julkaisun teksti on lisensoitu Creative Commons Nimeä-EiKaupallinen-EiMuutoksia 4.0 Kansainvälinen -lisenssillä. Tarkastele lisenssiä osoitteessa creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0

Creative Commons -lisenssi ei koske teoksen kuvitusta ja graafista suunnittelua. Kuvitus ja graafinen suunnittelu ovat tekijänoikeuden alaisia.

Sisällys

Johdanto

Miten käytät tarkistuslistaa	6
Mitä on museoiden saavutettavuus	7
Mitä on esteettömyys	7
Mitä on moninaisuuden huomioiminen museoissa	8
Tarkistuslistan osa-alueet	8
Kiitokset	9

1 Strateginen työ ja henkilöstö

10

2 Budjetointi ja hankinnat

17

2.1 Budjetointi	17
2.2 Hankinnat ja ostopalvelut	20
2.3 ICT-hankinnat, esimerkiksi verkkosivut ja mobiilisovellukset	21

3 Näyttelysisällöt, kokoelmat ja arkistot

25

4 Yleisötyö

29

4.1 Opastukset ja työpajat	33
4.2 Tapahtumat	35

5 Asiakaspalvelu

39

5.1 Asiakaspalveluhenkilökunnan koulutus ja perehdyttäminen	40
5.2 Kielet ja kommunikointi	42
5.3 Palvelu	43
5.4 Avustaminen	46
5.5 Apuvälineet ja saavutettavuusratkaisut	47
5.6 Näyttelyvalvonta	49

6 Hinnoittelu

51

7 Viestintä

57

7.1 Kielivaihtoehdot ja selkeä kieli	59
7.2 Graafinen suunnittelu	61
7.3 Saavutettavuustiedot ja muut keskeiset tiedot	62

7.4 Tietoa eri aisteille	64
7.5 Moninaisuus ja stereotyyppien välttäminen	65
7.6 Verkkosivut	67
Arviointi ja testaaminen	67
Verkkosivujen selkeys	69
Linkit ja kuvien tekstivastineet	71
Verkkosivujen ominaisuuksia	73
Verkkosivuilla olevat tiedostot, videot ja lomakkeet	77
7.7 Sähköiset uutiskirjeet ja verkkokaupat	79

8 Museoalue, tilat ja kalusteet 81

8.1 Museoon saapuminen	82
8.2 Opasteet	83
8.3 Museotiloissa toimiminen	84
8.4 Aistiympäristö	87
8.5 Näyttelyrakenteet	91
8.6 Näyttelytekstit	94
8.7 Saavutettavuusnäkökulmat museon pelastussuunnitelmassa	94

Sanasto 97

Alt-teksti / tekstivastine / vaihtoehtoinen teksti	97
Avustajat ja tulkit	97
Esteettömyys	97
Esteettömyysdirektiivi	98
Induktiosilmukka	98
Kirjoitustulkkaukset	98
Kohtuulliset mukautukset	98
Kulttuuriluotsit/kulttuurikaverit	99
Kulttuurisensitiivisyys	99
Kuvailutulkkaukset	99
Laki digitaalisten palvelujen tarjoamisesta	100
Moninaisuus	100
Normit	100
Osallisuus	102
Saavutettavuus	102
Saavutettavuusdirektiivi	102
Sanakartta	102
Selkokieli	102
Sosiaalinen tarina	103
Stereotyyppit	103
Tekstit	103
Toimintaeste	104
Turvallisemmat tilat / turvallisemman tilan periaatteet	104
Viittomakieliset ja viittomakielille tulkitut palvelut	104
WCAG 2.1 / Verkkosisällön saavutettavuusohjeet	105
Yhdenvertaisuus	105
Yhdenvertaisuuslaki	105

Johdanto

Tämä tarkistuslista on tarkoitettu avuksi museoiden saavutettavuuden ja moninaisuuden omatoimiseen arvioimiseen ja kehittämiseen. Museoista tehdään mahdollisimman viihtyisiä ja merkityksellisiä paikkoja huomioimalla saavutettavuus, esteettömyys ja moninaisuus kaikessa toiminnassa.

Tarkistuslista on päivitys ja laajennus Museoiden esteettömyyden tarkistuslistaan (Sari Salovaara ja Tuuli Rajavuori / Kulttuurista kaikille -palvelu 2004).

Miten käytät tarkistuslistaa

Tarkistuslista toimii muistilistana ja ideoinnin tukena. Sitä voi käyttää työkaluna, joka elää museon arjessa. Voit irrottaa listasta osia ja muokata niitä omiin tarpeisiisi, kuten näyttelysuunnitteluun, viestinnän kehittämiseen, muistilistaksi asiakaspalvelupisteeseen, materiaaliksi perehdytyksiin ja niin edelleen. Huomaathan, että tästä tarkistuslistasta on julkaistu sekä taitettu PDF että saavutettava DOCX-versio. DOCX-versiosta on helpompi leikata osia ja muokata niitä omiin tarpeisiin.

Tarkistuslistassa on käytetty seuraavaa asteikkoa:

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Kun olet rastittanut parhaiten sopivat vaihtoehdot, voit niiden pohjalta tehdä konkreettisen saavutettavuuteen ja moninaisuuteen liittyvän toimintasuunnitelman tavoitteineen, toimenpiteineen, aikatauluineen ja vastuuhenkilöineen. Tarkistuslista kannattaa myös ottaa mukaan vuosisuunnitteluun. Siihen kannattaa palata sovitusti määräajoin ja seurata toimenpiteiden toteutumista.

Tarkistuslista on laaja ja yksityiskohtainen, jotta päästäisiin kiinni myös ruohonjuuritasolla käytännön asioihin. Jos tavoitteet kaikessa laajuudessaan

tuntuvat ylivoimaiselta urakalta, kannattaa muistaa, että liikkeelle voi lähteä pienin askelin. Kannattaa myös juhlia kaikkia edistysaskeleita matkan varrella!

Tekijät ovat pyrkineet käyttämään selkeää kieltä, mutta tarkistuslista ei ole selkokielineen. Avainsanat saavutettavuus, esteettömyys ja moninaisuus on selitetty tässä johdannossa. Tarkistuslistan liitteenä on sanasto, jossa avataan muita tarkistuslistassa käytettäviä käsitteitä.

Lisää tietoa saavutettavuudesta, moninaisuudesta ja yhdenvertaisuudesta on saatavilla esimerkiksi Kulttuuria kaikille -palvelun verkkosivuilta: kulttuuriakaikille.fi

Mitä on museoiden saavutettavuus

Museot tekevät toiminnastaan saavutettavampaa, kun ne ottavat huomioon asiakkaidensa ja työntekijöidensä yksilölliset tavat toimia. Hyvä saavutettavuus lisää mahdollisuuksia tehdä itse, osallistua, kokea elämyksiä, saada tietoa ja oppia uutta.

Tulevaisuuteensa ja yhdenvertaisuuteen panostava museo pitää saavutettavuuden näkökulmat mukana jatkuvasti kaikessa strategisessa työssään ja esimerkiksi näyttelysuunnittelussa. Museon viestintä tavoittaa erilaisia ihmisiä heille saavutettavilla tavoilla. Kaikilla ihmisillä on varaa käyttää museon palveluja. Museo toimii esteettömissä tiloissa. Yhdenvertainen asiakaspalvelu ja avoin asenne tekevät osallistumisesta miellyttävää. Tietoa ja elämyksiä tarjotaan eri aistien välityksellä. Ymmärtämisen esteitä poistetaan, kun tarjolla on kielivaihtoehtoja ja erilaisia oppimisen tapoja huomioidaan.

Mitä on esteettömyys

Saavutettavuus-sanan rinnalla käytetään yleisesti käsitettä esteettömyys. Sillä viitataan useimmiten fyysiseen ympäristöön, kuten rakennettuun ympäristöön sekä esimerkiksi liikennevälineiden toimivuuteen erilaisten yksilöiden kannalta. Tässä tarkistuslistassa esteettömyyden toteutuminen on osa saavutettavuutta. Yläkäsite saavutettavuus kattaa laajasti rakennetun ympäristön ja tilojen esteettömyyden sekä palveluiden ja viestinnän saavutettavuuden. Painottaaksemme esteettömyyttä osana saavutettavuutta, käytämme joissain

kohdissa molempia käsitteitä. Esteettömän museon tiloissa liikkuminen, näkeminen ja kuuleminen on helppoa mahdollisimman monille.

Mitä on moninaisuuden huomioiminen museoissa

Moninaisuudella tarkoitetaan sitä, että jokaisella ihmisellä on lukemattomia ominaisuuksia, kuulumme eri ryhmiin, meillä on erilaisia taustoja ja identiteettejä. Kun museossa huomioidaan moninaisuutta, se näkyy henkilöstössä, yleisöissä ja toimintatavoissa. Silloin monenlaiset ihmiset kokevat voivansa olla osa museon toimintaa. Organisaation ilmapiiriä on kehitetty mahdollisimman avoimeksi ja kunnioittavaksi. Tähän sisältyy esimerkiksi museotyössä tehtäviä valintoja ohjaavien normien tunnistaminen. Tiedostamattomia normeja voi oppia tunnistamaan esimerkiksi koulutusten avulla.

Moninaisuuden huomioiminen luo perustaa yhdenvertaisuuteen pyrkimisessä. Ihmisillä on erilaisia ominaisuuksia liittyen esimerkiksi sukupuoleen, seksuaalisuuteen, sosioekonomiseen asemaan, ikään, fyysisiin ominaisuuksiin, vammaisuuteen, ulkonäköön, uskontoon, kieleen, kulttuurieroihin, etnisiin piirteisiin, poliittisiin näkemyksiin tai erilaisiin ideologioihin ja vakaumuksiin. Moninaisuuden huomioiminen on sitä, että eroja kunnioitetaan turvallisessa ja myönteisessä ilmapiirissä kaikessa museon toiminnassa aina museon rekrytoinneista näyttelyjen tekemiseen, palvelujen luomiseen ja muuhun toimintaan.

Tarkistuslistan osa-alueet

Tarkistuslista on jaoteltu seuraaviin osa-alueisiin:

1. Strateginen työ ja henkilöstö
2. Budjetointi ja hankinnat
3. Näyttelysisällöt, kokoelmat ja arkistot
4. Yleisötyö
5. Asiakaspalvelu
6. Hinnoittelu
7. Viestintä
8. Museoalue, tilat ja kalusteet

Tarkistuslistan neljässä ensimmäisessä luvussa keskitytään suunnittelu- ja sisältötyöhön. Sitten siirytään asiakaspalveluun ja hinnoitteluun sekä viestintään. Lopuksi tarkastellaan museoaluetta ja museon tiloja. Tarkistuslistaa voi kuitenkin työstää vapaassa järjestyksessä ja keskittyä esimerkiksi siihen, mikä on ajankohtaista.

Suosittelimme paneutumaan koko tarkistuslistaan, mutta sen osa-alueita voi hyödyntää erikseenkin. Tämän vuoksi samoja asioita voi toistua eri osioissa. Toistamalla koitamme varmistaa, ettei mikään asia jää huomiotta.

Kiitokset

Kulttuuria kaikille -palvelu kiittää lämpimästi kaikkia tarkistuslistan luonnoksia kommentoineita asiantuntijoita:

Art for Equ(al)ity -aloitteen koordinaattori Jenni Ki Nurmenniemi; Ateneumin taidemuseon yleisötyöstä Anja Olavinen ja Erica Othman; Globe Art Pointista Jaana Simula; Hyvinkään kaupunginmuseosta Susanna Eskola; Invalidiliiton Esteettömyyskeskus ESKEstä Johanna Hätönen, Ari Kurppa, Noora Piipponen ja Satu Wäre-Åkerblom; Kansallismuseon yleisötyöstä Hanna Forssell, Roosa Katiskoski, Hanna Korhonen, Anne Paulasuo, Elisa Sarpo, Anni Shepherd, Viktor Sohlström, Tiitus Uusoksa ja Sanna Valoranta-Saltikoff; Kehitysvammaliitto ry:n Papunet-verkkopalvelusta Tapio Haanperä ja Selkokeskuksesta Raisa Rintamäki; Lusto – Suomen metsämuseosta Päivi Ronkanen; Museoliitosta Tuuli Rajavuori; Museovirastosta Eija Liukkonen; Taiteen edistämiskeskuksesta Julian Owusu, Marika Rätty ja Esa Vienamo; Turun museokeskuksesta Pia Hovi, Bengt Selin, Johanna Seppä, Eveliina Tammi, Maiju Tuisku ja Mika Väyrynen; Valokuvataiteen museosta Erja Salo; sekä Hanna Dufva.

Panoksenne on ollut tärkeä!

1 Strateginen työ ja henkilöstö

Esteettömyys, saavutettavuus, moninaisuus ja yhdenvertaisuus ovat museomme arvoja. Koko henkilöstömme on ymmärtänyt nämä käsitteet ja sitoutunut kehittämään sekä tarvittaessa muuttamaan toimintatapojaan yhdenvertaisuuden tavoittelemiseksi.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Esteettömyys, saavutettavuus, moninaisuus, yhdenvertaisuus ja kestävän kehityksen periaatteet ovat suunnittelun ensisijaisia lähtökohtia, ja ne on kirjattu museomme strategioihin, visioihin, toimintasuunnitelmiin, tavoitteisiin ja muihin ohjeistuksiin sekä talousarvioihin.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Osana suunnittelua varaamme resursseja, kuten aikaa ja rahaa, esteettömyyden ja saavutettavuuden kehittämiseen ja moninaisuuden huomioimiseen. Katso myös luku 2 Budjetointi ja hankinnat.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Museossamme on luotu päätöksentekorakenteet, joissa koko henkilökunnallamme on mahdollisuus vaikuttaa suunnitteluun eri tasoilla, esimerkiksi mitä asioita priorisoidaan talousarvioissa.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Olemme tehneet museossa yhdenvertaisuus-, saavutettavuus-, esteettömyys- ja/tai moninaisuussuunnitelman, johon on kirjattu tavoitteet, toimenpiteet, aikataulu ja vastuuhenkilöt. Seuraamme suunnitelman toteuttamista vuosittain osana budjetin valmistelua.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Pyrimme tekemään museostamme kaikille turvallisen, syrjimättömän tilan.

- Olemme luoneet turvallisemman tilan periaatteet (katso sanasto).
- Olemme sitoutuneet Syrjinnästä vapaa alue -kampanjaan (katso yhdenvertaisuus.fi/syrjinnastavapaa.fi).
- Olemme ottaneet käyttöön Yhdenvertaista palvelua kaikille -merkin (katso www.yhdenvertaistapalvelua.fi).

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Rekrytoinnissa hakijan osaaminen saavutettavuus-, moninaisuus- ja yhdenvertaisuuskysymyksissä katsotaan eduksi.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Odotamme henkilökunnaltamme kulttuurisensitiivisyyden ja moninaisuusosaamisen kehittämistä.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Järjestämme henkilökunnallemme esteettömyyteen, saavutettavuuteen ja moninaisuuteen liittyvää koulutusta.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Esteettömyys-, saavutettavuus-, moninaisuus- ja yhdenvertaisuusnäkökulmat käydään läpi uusien työntekijöiden perehdytyksessä. Tavoitteena on, että työntekijä ymmärtää näkökulmat yleisesti sekä tuntee museomme omat käytännöt ja ratkaisut. Tätä tarkistuslistaa voi käyttää perehdytyksen tukena.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Tämä saavutettavuuden ja moninaisuuden tarkistuslista on otettu käyttöön henkilöstön säännölliseksi työkaluksi esimerkiksi näyttelysuunnitteluun.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Rekrytoimme aktiivisesti moninaista henkilökuntaa ja mukautamme vaatimuksia kielitaidon, koulutustaustan tai aiemman kokemuksen osalta, jotta henkilökuntamme heijastelee ympäröivän yhteiskunnan väestörakennetta.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Kaikilla henkilökuntaamme kuuluvilla on yhdenvertaiset kehitymis- ja etenemismahdollisuudet työurallaan riippumatta henkilökohtaisista ominaisuuksista (esimerkiksi sukupuoli tai vähemmistöryhmään kuuluminen).

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Kaikki henkilöstön jäsenet voivat hyvin työssään. Erityisesti kiinnitetään huomiota vähemmistöön kuuluvien työntekijöiden hyvinvointiin.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Museomme tarjoaa erilaisia saavutettavia keinoja palautteen antamiseen henkilökunnalle, yleisöille ja yhteistyökumppaneillemme, myös anonyymisti. Esimerkiksi sähköinen anonyymi kysely on hyvä toteuttaa ainakin kerran vuodessa.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Teemme strategisessa työssä, toiminnan suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa yhteistyötä erilaisia väestöryhmiä edustavien asiantuntijoiden, kuten kulttuuri- ja kielivähemmistöjen, vammaisryhmien ja seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen kanssa.

- Yhteistyö ja vuorovaikutus eri ryhmien kanssa kuuluu työnkuvaan ainakin osalla henkilöstöä.
- Varaamme yhteistyöhön aikaa.
- Varaamme yhteistyöhön rahaa. Budjetoimme esimerkiksi kokemusasiantuntijoiden palkkioihin.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Muistiinpanoja, ideoita, toimenpiteitä:

2 Budjetointi ja hankinnat

2.1 Budjetointi

Saavutettavuuden ja esteettömyyden kehittäminen on mukana talousarvioissamme.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Hankkeidemme budjeteissa on varattu rahaa saavutettavuuteen liittyviin kuluihin.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Varaudumme talousarvioissa sekä henkilökunnan että asiakkaiden osallistumista mahdollistaviin

- rakennetun ympäristön muutostöihin
- hankintoihin, kuten apuvälineisiin.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Varaamme talousarvioissa rahaa saavutettavuuden, moninaisuuden ja yhdenvertaisuuden asiantuntijapalvelujen ostamiseen sekä kokemusasiantuntijoiden palkkioihin.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Varaamme talousarvioissa rahaa siihen, että henkilökunta voi kouluttautua ja hankkia lisää tietoa saavutettavuuden, moninaisuuden ja yhdenvertaisuuden kysymyksistä.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Budjetoimme opastusten, seminaarien, yhteistyökokousten ja tapahtumien tulkkauksiin, kuten viittomakielen tulkkaukseen, kirjoitustulkkaukseen ja/tai kuvailutulkkaukseen.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

2.2 Hankinnat ja ostopalvelut

Huomioimme saavutettavuuden kaikissa hankinnoissamme.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Hankkiessamme palveluita ja tuotteita, pyydämme tarjouksia eri tavoin moninaisuutta edustavilta, eettisesti toimivilta palveluntarjoajilta. Moninaisuutta edustavat esimerkiksi järjestöt ja yritykset, joiden omistaja on / joilla on töissä toimintaesteisiä ihmisiä ja/tai kieli- ja kulttuurivähemmistöihin kuuluvia ihmisiä.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Palveluntarjoajan valinnassa painotetaan moninaisuutta. Esimerkiksi tasavahvoissa vaihtoehtoissa voidaan suosia palveluntarjoajaa henkilöstön moninaisuuden perusteella.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

2.3 ICT-hankinnat, esimerkiksi verkkosivut ja mobiilisovellukset

Kirjaamme digitaalisten tuotteiden, palvelujen ja verkkosivujen tarjouspyyntöihin saavutettavuusvaatimuksia. HUOM! Laki digitaalisten palvelujen tarjoamisesta velvoittaa muun muassa julkisen sektorin museoita sekä yli 50 % rahoituksestaan julkiselta taholta saavia museoita toteuttamaan verkkopalvelunsa saavutettavuusvaatimusten mukaisesti. Saavutettavuusvaatimuksia kannattaa hyvin toimivan palvelun luomiseksi kuitenkin noudattaa, vaikka museo ei kuuluisi lain piiriin. Lisätietoja: www.saavutettavuusvaatimukset.fi.

- Asetamme tarjouspyynnössä vaatimukseksi, että tuotteessa/palvelussa/ verkkosivulla toteutuvat [Verkkosisällön saavutettavuusohjeiden 2.1](#) (WCAG 2.1) tasot A ja AA.
- Asetamme tarjouspyynnössä vaatimukseksi, että tuote/palvelu/ verkkosivu täyttää muitakin saavutettavuuskriteerejä, esimerkiksi [Papunetin helppokäyttöisen verkkopalvelun kriteerit](#). Tämä siksi että WCAG 2.1 ei kata kaikkia saavutettavuuden näkökulmia, sillä se painottuu teknisiin ominaisuuksiin.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Tarkistamme digitaalisen palvelun toteuttajaa valitessamme, että palveluntarjoajalla on saavutettavuusosaamista.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Tarkistamme graafista suunnittelijaa valitessamme, että palveluntarjoaja tuntee saavutettavan graafisen suunnittelun periaatteita.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Kun valitsemme valmiin järjestelmän verkkopalvelun, verkkosivun tai vaikka verkkokyselyn alustaksi, olemme tarkistaneet seuraavat asiat:

- Alusta täyttää [WCAG 2.1:n](#) A ja AA-tason vaatimukset (katso sanasto).
- Alusta täyttää [Papunetin helppokäyttöisen verkkopalvelun kriteerit](#).

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Varaamme hankintaprosessissa aikaa ja rahaa tuotteen/palvelun/verkkosivun saavutettavuuden ja käytettävyyden

- toteuttamiseen
- asiantuntija-arviointiin
- testaamiseen (menetelmänä esimerkiksi käyttäjätestaus, jossa testajina on eri tavoin toimintaesteisiä ihmisiä, katso konkreettiset ohjeet testauksen järjestämiseen esimerkiksi [Yleisten kirjastojen saavutettavuussuositus](#) luku 9.3.2 Käytettävyytestaus).

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Olemme teettäneet tuotteen/palvelun/verkkosivun saavutettavuudelle ja käytettävyydelle asiantuntija-arvioinnin.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Olemme testauttaneet käytössämme olevien tuotteiden/palvelujen/ verkkosivun helppokäyttöisyyden ja saavutettavuuden (menetelmänä esimerkiksi käyttäjätestaus).

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Olemme teettäneet tuotteelle/palvelulle/verkkosivulle ulkopuolisen asiantuntijan toteuttaman arvioinnin helppokäyttöisyyden ja selkokieltä tarvitsevien ihmisten kannalta.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Muistiinpanoja, ideoita, toimenpiteitä:

3 Näyttelysisällöt, kokoelmat ja arkistot

Tavoittelemme yhdenvertaisuutta kokoelmapolitiikassamme sekä näyttelyiden ja aineistojen sisällöissä:

- Moninaisuutta on mukana tekijöissä ja sisällöissä.
- Valintojen perustelut ovat läpinäkyviä.
- Prosessit ovat vuorovaikutuksellisia ja avoimia.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Luomme näyttelytoiminnassa ja muissa sisällöissä keskusteluyhteyttä esille nostamiemme aiheiden ja muuttuvan yhteiskunnan välillä.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Näyttely- ja muissa aineistoissa vältämme vähemmistöihin tai sukupuoleen liittyvien ennakkoluulojen ja kaavamaisten käsitysten eli stereotyyppien vahvistamista.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Tiedostamme, että museoiden tarvitsemaa asiantuntijuutta löytyy eri suunnista, yhteiskunnan eri kerroksista ja museon ulkopuolelta. Hyödynnämme museossamme moninaisuutta edustavaa asiantuntijuutta ja vähemmistöjen tuottamaa tietoa.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Hankinnoissa ja kokoelmiin liittyvissä valintapäätöksissä otamme huomioon vähemmistöjä koskevat aineistot. Huolehdimme siitä, että vähemmistöt taustoittavat itseään koskevia aineistoja omaäänisyyden takaamiseksi.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Huomioimme moninaisuus- ja yhdenvertaisuusnäkökulmat myös nykydokumentoinnissa. Tallennamme kokoelmiin esimerkiksi eri vähemmistöjen elämään liittyvää aineistoa/taidetta.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Huomioimme moninaisuutta asiasanoituksissa ja asiayhteyksien avaamisessa.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Tunnistamme kulttuurisidonnaisuutemme, joka heijastuu museotyöhön. Asiantuntijamme edustavat moninaisuutta, nostamme esille ja käsittelemme erilaisia perinteitä sekä teemme tilaa normien kyseenalaistamiselle.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Muistiinpanoja, ideoita, toimenpiteitä:

4 Yleisötyö

Tekemämme yleisötyön kuten näyttelyiden, esitysten, tilaisuuksien ja tapahtumien, digitaalisen tarjonnan sekä oppimateriaalien ja muiden aineistojen sisällöt heijastavat yhteiskunnan ja ihmisten moninaisuutta.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Yleisötyömme tavoittaa laajan kirjon moninaisuutta edustavia osallistujia.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Tarjoamme saavutettavuutta huomioivia opastuksia, työpajoja, avajaistilaisuuksia, luentoja, taiteilijatapaamisia ja muita tapahtumia.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Digitaalinen yleisötyömme on saavutettavaa. Katso verkkoympäristön saavutettavuuteen liittyvät tarkistuslistan osat 7 Viestintä ja luku 2.3 ICT-hankinnat.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Palvelumme ovat mahdollisimman saavutettavia, ja niitä räätälöidään tarpeen mukaan.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Yleisötyötä tekevä henkilökuntamme on saanut koulutusta saavutettavuudesta ja moninaisuuden huomioimisesta.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Teemme yleisötyötä yhteistyössä yhteiskunnan eri toimijoiden kanssa, myös vähemmistöjen kanssa. Kutsumme monipuolisesti eri tahoja mukaan yleisötyön suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Museomme suunnittelee ja toteuttaa yleisötyötä yhteistyössä myös sosiaalitoimijoiden ja sosiaalipalvelujen asiakkaiden kanssa.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Järjestämme ohjelmaa myös muualla kuin museon tiloissa.

- Museomme jalkautuu esimerkiksi kouluihin, erilaisiin laitoksiin, kuten hoitolaitoksiin, vanhainkoteihin, asumispalveluihin, vastaanottokeskuksiin ja vankiloihin.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Järjestämme toimintaa vaihtelevasti eri aikoina, esimerkiksi päiväsaikaan, iltaisin, arkena ja viikonloppuisin.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

4.1 Opastukset ja työpajat

Tarjoamme opastuksia useilla eri kielillä sekä kuvailutulkattuja, viittomakielisiä tai viittomakielelle tulkattuja ja selkokielisiä opastuksia.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Opastetuilla kierroksillamme on käytettävissä apuvälineitä, kuten mukaan otettavia tuoleja, rollaattoreja, pyörätuoleja, lastenrattaita, kävelykeppejä, suurennuslaseja, suojakäsineitä (esineiden/teosten koskettamista varten), taskulamppuja ja kuulemisen apuvälineitä.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Museossamme on tarjolla ääniopastuksia, joita voi kuunnella joko museon laitteilla tai asiakkaiden omilla laitteilla verkon kautta.

- Äänioppaat sisältävät kuvailutulkkauksia eli museoesineet tai taideteokset kuvaillaan sanallisesti.
- Ääniopas on tarjolla myös selkokielellä.
- Äänioppaiden kuuntelu on riittävän helppoa. Esimerkiksi eri tavoin toimintaesteiset henkilöt löytävät helposti oikeat painikkeet.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Räätälöimme työpajatoimintaa osallistujien tarpeiden mukaan mahdollisimman saavutettavaksi. Esimerkiksi voidaan muuttaa työpajan kestoa sopivaksi, ottaa osallistujien avun tarvetta huomioon (enemmän ohjaajia tai yleisavustajia) sekä soveltaa työvälineitä ja tekniikoita tarpeen mukaan.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Otamme työpajoissa huomioon erilaiset oppimisen tavat.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

4.2 Tapahtumat

Tapahtumissamme on tarjolla erilaisia tulkkauksia, kuten viittomakielen tai kirjoitustulkkauksia.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Tapahtumamme järjestetään esteettömissä tiloissa. Jos museolla on sekä esteettömiä että esteellisiä tiloja, valitsemme tapahtumatiloiksi esteettömät tilat.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Tapahtumissamme on käytettävissä äänensiirtojärjestelmä, esimerkiksi induktiosilmukka.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Museomme tapahtumat ovat maksuttomia, edullisia tai sisältyvät museolipun hintaan.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Museossamme on käytössä turvallisemman tilan periaatteet (katso sanasto) ja tuomme niitä esiin myös tapahtumissamme.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Museomme on sitoutunut [Syrjinnästä vapaa alue -kampanjaan](#) ja tapahtumissamme on näkyvillä Syrjinnästä vapaa alue -kylttejä.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Käymme läpi turvallisemman tilan ja/tai Syrjinnästä vapaan alueen periaatteet myös ulkopuolisten tapahtumajärjestäjien kanssa.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Tapahtumatiedotteissamme kerrotaan tapahtuman saavutettavuudesta.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Meillä on valmius järjestää tapahtumiin tarvittaessa yleisavustajia, jotka voivat esimerkiksi avata ovia tai auttaa päällysvaatteiden kanssa tai avustaa työpajoissa ja siten mahdollistaa apua tarvitsevien henkilöiden osallistumisen. Yleisavustajat voivat olla koulutettuja vapaaehtoisia tai museon työntekijöitä.

Toteutuu hyvin.

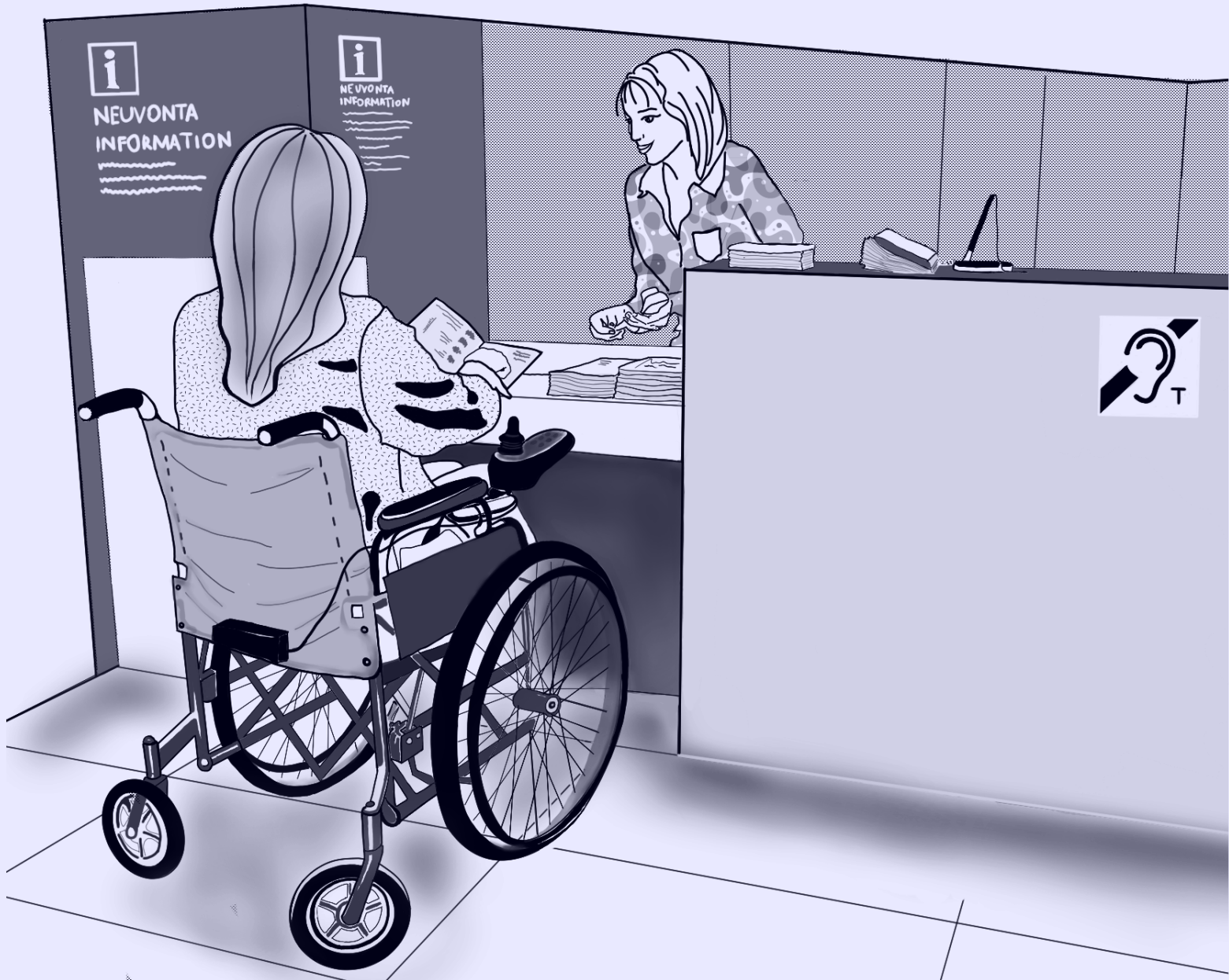
Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Muistiinpanoja, ideoita, toimenpiteitä:

5 Asiakaspalvelu

5.1 Asiakaspalveluhenkilökunnan koulutus ja perehdyttäminen

Jokainen työntekijä perehdytetään työsuhteensa alussa kohtaamaan kaikki asiakkaat kunnioittavasti ja arvostavasti riippumatta erilaisista ominaisuuksista liittyen esimerkiksi toimintaesteeseen, sukupuolen ja seksuaalisuuden moninaisuuteen tai pukeutumiseen.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Asiakaspalveluhenkilökuntamme on perehtynyt tilojemme esteettömyysratkaisuihin sekä museomme saavutettavuutta edistäviin palveluihin.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Asiakaspalveluhenkilökuntamme on saanut vuorovaikutustaitoja kehittävää koulutusta.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Asiakaspalveluhenkilökunnallamme ja muulla henkilökunnallamme on ohjeet epäasialliseen kohteluun puuttumiseen.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Henkilökunta tunnistaa tilanteet, joissa asiakasta tai henkilöstöä kohdellaan epäasiallisesti ja puuttuu niihin.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Koko henkilökuntamme on perehdytetty asiakaspalvelupisteestä lainattavien apuvälineiden käyttöön.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Henkilökunta on koulutettu mahdollisen induktiosilmukan käyttöön.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

5.2 Kielet ja kommunikointi

Palvelemme asiakkaita eri kielillä. Kielten osaamisesta viestitään asiakkaille.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Asiakaspalveluhenkilöstöllämme on viittomakielten osaamista.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Asiakaspalveluhenkilökuntamme kommunikoi suoraan asiakkaan kanssa, vaikka hänellä olisi henkilökohtainen avustaja tai tulkki mukanaan.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Asiakaspalveluhenkilökuntamme on varautunut käyttämään erilaisia kommunikaatiotapoja, esimerkiksi paperille kirjoittaminen, selkokieli ja kuvakommunikaatio.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

5.3 Palvelu

Museossamme voi saada henkilökohtaista asiakaspalvelua monella eri tavalla, kuten kasvokkain, puhelimitse, sähköpostitse ja chatin kautta.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Museomme aukioloajoissa on mahdollista joustaa.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Museomme tarjontaan on mahdollista tutustua tarvittaessa silloin, kun paikalla ei ole muita kävijöitä.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Museomme kuuluu paikalliseen kulttuuriluotsi/-kaveriverkostoon.
Museovierailun sosiaalista kynnystä voi madaltaa se, että museoon voi tulla yhdessä vapaaehtoisen kulttuuriluotsin kanssa.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Huomioimme museomme kahvila- ja ravintolatarjonnassa erilaisia ruokavalioita ja allergioita. Ruokalistoissa on selkeät erityisruokavalioihin liittyvät merkinnät.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Asiakas voi pitää käytössään olevan avustavan koiran mukanaan tai jättää sen osoittamaamme turvalliseen paikkaan odottamaan.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Museossamme on mahdollista vetäytyä myös rauhalliseen virikkeettömämpään tilaan, jos tarpeen.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

5.4 Avustaminen

Asiakaspalveluhenkilökunnallamme on valmius avustaa toimintaesteistä asiakasta.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Museossamme on valmius järjestää tarvittaessa paikalle yleisavustajia, jotka voivat esimerkiksi avata ovia, auttaa päällysvaatteiden kanssa tai avustaa työpajoissa ja siten mahdollistaa apua tarvitsevien henkilöiden osallistumisen. Yleisavustajat voivat olla koulutettuja vapaaehtoisia tai museon työntekijöitä.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

5.5 Apuvälineet ja saavutettavuusratkaisut

Museomme asiakaspalvelupisteessä on saatavilla/lainattavissa apuvälineitä kuten rollaattoreita, pyörätuoleja, kävelykeppejä, mukaan otettavia tuoleja, lastenrattaita, suurennuslaseja ja taskulamppuja. Lisäksi lainaamme opastetuille kierroksille oppaan avustuksella käytettäväksi suojakäsineitä (esineiden/teosten koskettamista varten) ja kuulemisen apuvälineitä.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Saavutettavuutta edistäviä palveluja, kuten lainattavia apuvälineitä, tuodaan aktiivisesti esille ja tarjotaan asiakkaille.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Palveluista, kuten lainattavista apuvälineistä, kerrotaan asiakaspalvelutiskillä esimerkiksi kuvien ja/tai symboleiden avulla.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Induktiosilmukka ja muut äänensiirtojärjestelmät

- Museomme asiakaspalvelupisteessä on induktiosilmukka tai vastaava äänensiirtojärjestelmä, jota henkilökunta osaa käyttää.
- Kerromme induktiosilmukan tai vastaavan äänensiirtojärjestelmän käyttömahdollisuudesta symbolilla varustetulla opasteella kaikkialla, missä laitteisto on käytössä. Opasteisiin on merkitty myös induktiosilmukan kuuluvuusalue.
- Huollamme induktiosilmukoita tai vastaavia äänensiirtojärjestelmiä säännöllisesti.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Museotiloissamme on tunnusteltava museorakennuksen, museoalueen ja -tilojen ja niitä ympäröivien katujen kohokartta ja/tai pienoismalli, joka palvelee erityisesti näkövammaisia kävijöitä.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Verkkosivuillamme on tarjolla etenkin näkövammaisia henkilöitä palveleva sanakartta eli äänireittikartta. Henkilökunta kertoo asiakkaille mahdollisuudesta käyttää sanakarttaa. Sanakartta kuvailee sanallisesti tiloja sekä kulkureittejä ja auttaa siten löytämään olennaiset palvelut.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Asiakaspalvelupisteessämme on tarjolla kävijöille mukaan otettavia museon opaskarttoja.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

5.6 Näyttelyvalvonta

Näyttelyvalvojat toimivat kohteliaan hienovaraisesti ja ovat vuorovaikutustaitoisia.

- Näyttelyvalvojat osaavat antaa tilaa näyttelykokemukselle.
- Näyttelyvalvojat neuvovat tarvittaessa ja kysyvät avun tarpeesta asiakkailta.

Toteutuu hyvin.

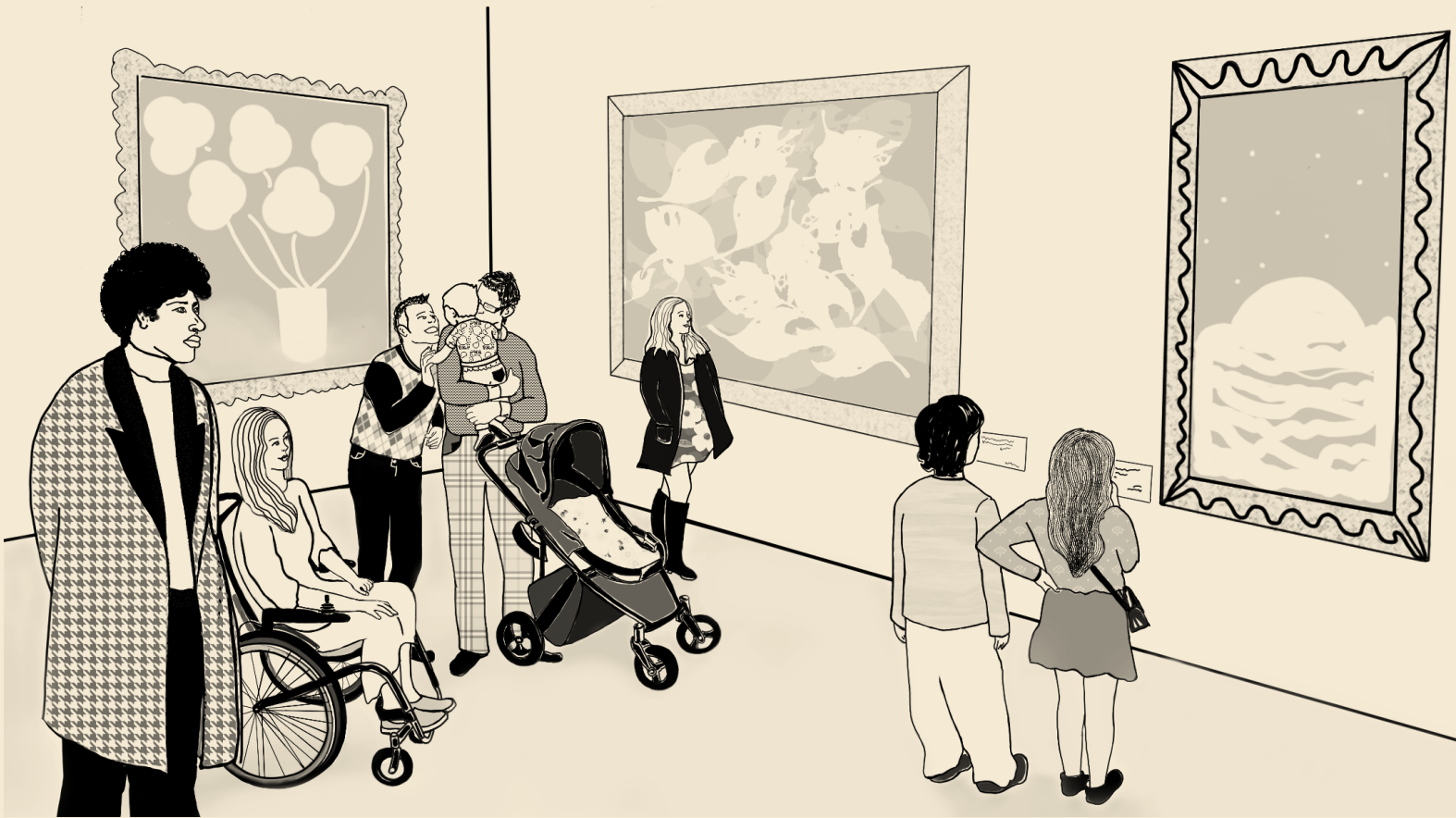
Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Muistiinpanoja, ideoita, toimenpiteitä:

6 Hinnoittelu

Toimintaesteisten henkilöiden avustajien ja tulkkien pääsylippu ja tapahtumalippu on maksuton. Avustajan tai tulkin tarpeesta ei kysytä todisteita, vaan luotamme asiakkaan omaan ilmoitukseen. Katso [Suomen Museoliiton suositus: Museovieraiden avustajille vapaa sisäänpääsy](#).

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Mielenterveyskuntoutujan tai muistisairaana henkilön tukihenkilön pääsylippu ja tapahtumalippu on maksuton. Tukihenkilön tarpeesta ei kysytä todistusta, vaan luotamme asiakkaan omaan ilmoitukseen.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Viestimme museon verkkosivuilla avustajien, tulkkien ja/tai tukihenkilöiden maksuttomasta sisäänpääsystä.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Museomme kuuluu paikalliseen kulttuuriluotsi/-kaveriverkostoon.
Museossamme ja sen tapahtumissa voi käydä yhdessä vapaaehtoisen kulttuuriluotsin kanssa alennettuun hintaan. Tarjoamme kulttuuriluotsille maksuttoman sisäänpääsyn tai tapahtumalipun.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Museomme pääsymaksut ja tapahtumalippujen hinnat ovat kohtuullisia.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Museomme pääsymaksujen ja tapahtumalippujen hintoja on porrastettu (alennus esimerkiksi opiskelijoille, työttömille ja eläkeläisille).

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Myönnämme ryhmille, myös pienryhmille, alennusta pääsylipuista ja tapahtumalipuista.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Perheille on tarjolla perhelippu, esimerkiksi kaksi aikuista ja lapset.
(Huom. perhelippuun ei saa sisältyä vanhempien sukupuoleen tai lasten lukumäärään kohdistuvia rajoituksia.)

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Museossamme on säännöllisesti ajankohtia, tapahtumia tai ohjelmasisältöjä, joihin on maksuton sisäänpääsy kaikille.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Museollamme on kohdennetusti maksuttomia palveluja:

- Pienituloisten henkilöiden ja perheiden on mahdollista hankkia maksuton pääsylippu ja maksuttomia tapahtumalippuja, esimerkiksi Kaikukortilla tai muun samankaltaisen järjestelmän kautta. Lisätietoja: www.kaikukortti.fi.
- Tarjoamme esimerkiksi sosiaalipalvelujen kautta vapaalippuja jaettavaksi henkilöille, jotka ovat pienituloisia.
- Tarjoamme myymättömiä tapahtumalippuja esimerkiksi sosiaalipalvelujen asiakkaille.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Museossamme on mahdollisuus maksuttomaan vaate- ja tavarasäilytykseen.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Museomme oheispalvelujen, kuten ravintoloiden, kahviloiden ja oheistuotteiden hinnoittelussa on huomioitu myös tiukassa rahatilanteessa olevat henkilöt ja perheet.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Museossamme on tarjolla tila omien eväiden syömistä varten.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Museon tarjoamista apuvälineistä ei peritä käyttömaksua. Esimerkiksi äänioppaasta ei peritä maksua näkövammaiselta näyttelykävijältä, sillä kuunneltava informaatio korvaa seinätekstien lukemista.

Toteutuu hyvin.

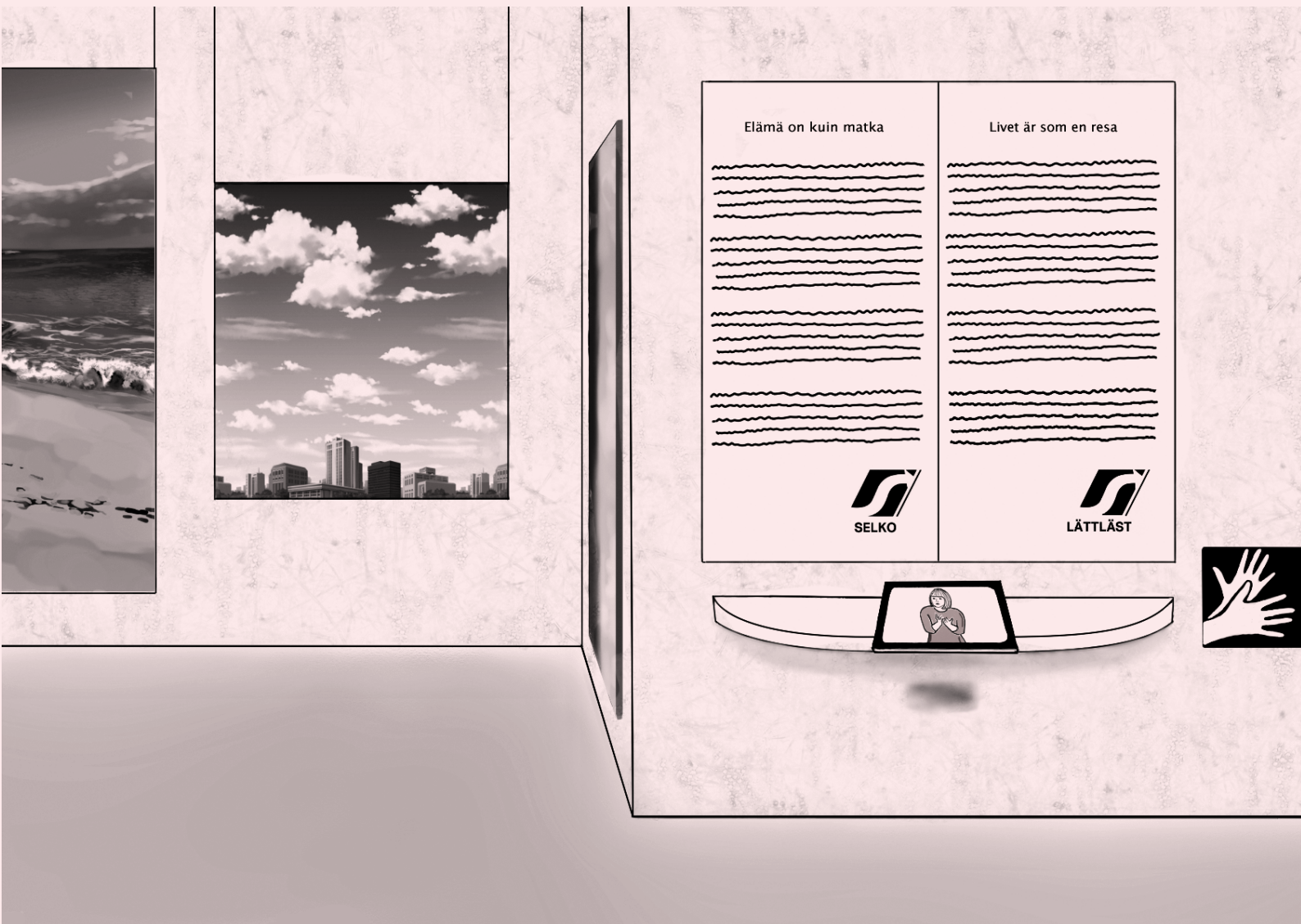
Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Muistiinpanoja, ideoita, toimenpiteitä:

7 Viestintä

Käytämme monipuolisesti erilaisia viestintäkanavia, esimerkiksi verkkosivuja, sosiaalista mediaa ja painettuja esitteitä.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Kohdennamme viestintää suoraan erilaisille vähemmistöryhmille, kuten vammais-, kieli- ja kulttuurivähemmistöjen järjestöille sekä muille moninaisuutta edustaville tahoille.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Viestimme esteettömistä, saavutettavuutta ja moninaisuutta huomioivista palveluistamme ja sisällöistämme suoraan erilaisille kohderyhmille.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Kerromme esteettömyyttä, saavutettavuutta ja moninaisuutta huomioivista palveluistamme ja sisällöistämme kaikille suunnatussa viestinnässämme.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

7.1 Kielivaihtoehdot ja selkeä kieli

Käytämme viestinnässämme myös muita kieliä kuin suomea ja ruotsia.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Käytämme mahdollisissa kuulutuksissa eri kieliä.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Käytämme viestinnässämme selkeää ja helposti ymmärrettävää kieltä.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Käytämme viestinnässämme selkokieltä.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Käytämme viestinnässämme viittomakieltä.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

7.2 Graafinen suunnittelu

Viestintämateriaaliemme ulkoasu on visuaalisesti selkeä.

- Käytämme selkeää kirjaintyyppiä ja riittävän suurta kirjainkoko.
- Valitsemme värit niin, että tekstin ja taustan välillä on riittävä tummuuskontrasti. Kontrastin voi tarkistaa esimerkiksi [WebAimin Contrast checkerillä](#).
- Vältämme tekstin sijoittamista kuvan tai kuviollisen taustan päälle.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Käytämme viestinnässämme tekstin ymmärtämistä tukevia kuvia, esimerkiksi valokuvia ja piirroksuvia.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Mikäli museossamme on käytössä graafinen ohjeistus, joka on ristiriidassa saavutettavuusohjeiden kanssa, päivitämme ohjeet saavutettavuusohjeiden mukaisiksi. Jos ohjeistus tulee museon ulkopuolelta, esimerkiksi kunnalta, pyritään vaikuttamaan siihen, että ohjetta muutetaan.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

7.3 Saavutettavuustiedot ja muut keskeiset tiedot

Tärkeimmät tiedot kuten aukioloajat, saavutettavuus- ja esteettömyystiedot, osoite, lippujen hinnat ja henkilöstön yhteystiedot ovat helposti löydettävissä ja ymmärrettävissä.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Kerromme museomme ja sen toiminnan esteettömyydestä ja saavutettavuudesta symbolien ja tekstien avulla verkkosivuilla ja esitteissä. Lisätietoja ja ohjeita: [Entä saavutettavuus? Ohje kulttuurikohteen saavutettavuudesta viestimiseen.](#)

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Kerromme verkkosivuilla ja esitteissä myös mahdollisista puutteista esteettömyydessä.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Nimeämme verkkosivuilla, esitteissä ja muussa viestintämateriaalissa henkilöt, joilta voi kysyä lisätietoja museon saavutettavuudesta. Kerromme näiden henkilöiden yhteystiedot samassa yhteydessä.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Kerromme museon ja esimerkiksi tapahtumiemme saavutettavuudesta myös sosiaalisen median kanavissamme. Lisäämme saavutettavuustiedot esimerkiksi tapahtumista kertoviin Instagram-postauksiin ja Facebook-tapahtumiin.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Tiedotamme näyttelyissä tai tapahtumissa mahdollisesti olevasta kovasta äänentasosta, vilkkuvista valoista, savusta tai voimakkaista tuoksuista verkkosivuilla, esitteissä sekä paikan päällä.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Olemme toteuttaneet museostamme sosiaalisen tarinan eli niin sanotun kuvakäsikirjoituksen museokäynnistä (katso sanasto).

- Sosiaalinen tarina on tarjolla verkkosivuillamme.
- Lähetämme sosiaalisen tarinan etukäteen ryhmille.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Kerromme viestinnässämme, mihin aikaan museossa on tyypillisesti hiljaista ja milloin vilkasta.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

7.4 Tietoa eri aisteille

Tietoa on tarpeen mukaan tarjolla myös pistekirjoituksella.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Tarjoamme mahdollisten kuulutusten sisällöt myös tekstinä esimerkiksi näytöillä tai paperilla.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Verkkosivuillamme on tarjolla etenkin näkövammaisia henkilöitä palveleva sanakartta eli äänireittikartta. Sanakartta kuvailee sanallisesti tiloja sekä kulkureittejä ja auttaa siten löytämään olennaiset palvelut.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

7.5 Moninaisuus ja stereotyypioiden välttäminen

Viestintämateriaalissamme ja käyttämässämme kuvituksessa on mukana moninaisuutta, esimerkiksi sukupuolen, seksuaalisuuden, toimintakyvyn, ihonvärin ja uskontojen moninaisuutta.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Vältämme viestinnässämme stereotyyppien ja normien (katso sanasto), kuten heteronormin vahvistamista.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Museollamme on turvallisemman tilan periaatteet (katso sanasto), ja tuomme niitä esiin viestinnässämme ja tiloissamme.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Olemme sitoutuneet [Syrjinnästä vapaa alue -kampanjaan](#), ja museossamme on esillä Syrjinnästä vapaa alue -kylttejä.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

7.6 Verkkosivut

Verkkosivujen tilaaminen: katso luku 2.3 ICT-hankinnat.

Verkkosivumme on toteutettu noudattaen [Verkkosisällön saavutettavuusohjeita \(WCAG\) 2.1.](#)

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Arviointi ja testaaminen

Ulkopuolinen asiantuntija on arvioinut verkkosivujemme saavutettavuuden.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Ulkopuolinen asiantuntija on arvioinut verkkosivujemme helppokäyttöisyyden ja toimivuuden selkokieltä tarvitsevien ihmisten kannalta.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Verkkosivuillemme on tehty käyttäjätestaus, jossa testaajina on ollut eri tavoin toimintaesteisiä ihmisiä.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Testaamme säännöllisesti HTML-koodin virheettömyyttä, esimerkiksi [W3C:n validaattorilla](#).

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Sivuston kävijöillä on mahdollisuus antaa palautetta verkkosivuista eri tavoin, esimerkiksi verkkolomakkeella, sähköpostitse ja puhelimitse.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Keräämme sivuston käyttäjiltä säännöllisesti palautetta.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Verkkosivujen selkeys

Sivustolla on kohtuullinen määrä sisältöä ja tietoa.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Verkkosivujemme ulkoasu on selkeä ja tietoa on helppo löytää.

- Käyttäjä erottaa helposti, missä on verkkosivun olennaisin sisältö eli pääsisältö.
- Navigaatiolinkit eli päänavigaatio ja alanavigaatio erottuvat selkeästi.
- Navigaatiolinkit, kielivalikot ja muut valikot pysyvät aina samassa paikassa, kun käyttäjä liikkuu sivuston eri osissa.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Verkkosivumme rakenne on johdonmukainen ja looginen. Tieto on ryhmitelty ja sillä on selkeä hierarkia.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Verkkosivujemme otsikoissa on selkeä hierarkia, ja ne on merkitty otsikkoelementeiksi (H1 eli Heading 1, H2 jne.).

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Verkkosivujemme otsikot ovat selkeitä ja sisältöä kuvaavia.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Kun käyttäjä valitsee verkkosivuillamme tietyn osion, osion valikossa näkyvä otsikko korostuu visuaalisesti.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Linkit ja kuvien tekstivastineet

Linkit ovat informatiivisia eli linkissä on itsessään riittävästi tietoa siitä, mihin se johtaa ("Lue lisää" -tyyppinen linkki ei ole informatiivinen).

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Emme käytä alleviivausta verkkosivuilla muutoin kuin linkeissä.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Jos kuva toimii linkkinä, kerromme sen metatiedoissa, mihin linkki johtaa.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Verkkosivujemme kuviin on lisätty lyhyet tekstivastineet eli alt-tekstit (katso sanasto). Koristeellisiin kuviin ei tarvitse lisätä alt-tekstiä.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Tarjoamme paljon tietoa sisältävien kuvien (esimerkiksi infograafit, kuvaajat ja kaaviot) sisällöt myös pelkkänä tekstinä.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Verkkosivujen ominaisuuksia

Verkkosivumme toimivat yhteensopivasti avustavien teknologioiden, esimerkiksi ruudunlukuohjelmien, kanssa.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Verkkosivumme toimivat laajalla joukolla erilaisia päätelaitteita, mukaan lukien älypuhelimet.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Verkkosivustomme ulkoasu on responsiivinen. Responsiivinen ulkoasu mukautuu kaikille päätelaitteille eli esimerkiksi pöytäkoneelle, tabletille ja älypuhelimelle sopivan kokoiseksi näkymäksi.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Verkkosivujemme tekstiä voi suurentaa.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Verkkosivuillamme on kuuntelutoiminto.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Verkkosivuillamme on hakutoiminto.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Verkkosivuillamme on sivukartta.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Verkkosivumme löytyvät hyvin hakukoneilla.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Verkkosivujamme voi käyttää helposti myös näppäimistöllä, ilman hiirtä.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Verkkosivujemme värit voi kääntää eli verkkosivun sisältöön voi tutustua myös niin sanottuna negatiivitekstinä.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Verkkosivuillamme tai missään viestinnässämme ei ole välkkyviä sisältöjä, jotka saattaisivat aiheuttaa sairauskohtauksia joillekin käyttäjille.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Vältämme itsestään käynnistyviä videoita verkkosivuillamme. Liike häiritsee lukemista.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Vältämme itsestään päivittyviä sisältöjä (esimerkiksi automaattisesti pyörivät kuvakarusellit ja uutisvirrat) verkkosivuillamme. Kuvakarusellit ovat hankalia toteuttaa saavutettavasti: niissä on usein liian vähän lukuaikaa ja navigointi näppäimistöllä tai mobiililaitteella voi olla mahdotonta tai epäjohdonmukaista.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Verkkosivuilla olevat tiedostot, videot ja lomakkeet

Verkkosivujemme mahdollisten PDF-tiedostojen sisältö on tarjolla myös muussa muodossa (HTML, DOC, RTF). PDF-tiedostoja kannattaa käyttää vain tulostettavaksi tarkoitetun tiedon esittämiseen.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Verkkosivujemme mahdolliset tiedostot kuten DOC- ja PDF-muotoiset tiedostot on toteutettu saavutettavasti. Ohjeita saavutettavien tiedostojen luomiseen: saavutettavasti.fi/saavutettavat-asiakirjat; [Webinaari tiedostojen saavutettavuudesta YouTubessa](#).

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Verkkosivuillamme mahdollisesti olevissa videoissa on tekstitys.
Laki digitaalisten palvelujen tarjoamisesta edellyttää, että
julkisten organisaatioiden tulee tekstittää videonsa. Lisätietoja:
[Saavutettavuusvaatimukset.fi: Videoiden ja äänilähetysten saavutettavuus.](https://saavutettavuusvaatimukset.fi)

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Verkkosivujemme videoissa on kuvailutulkkaus.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Verkkosivujemme videoissa on tulkkaus viittomakielelle.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Verkkosivuillamme on viittomakielisiä videoita.

Lisätietoja: [Papunet: Suunnittele selkeitä lomakkeita](#).

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Verkkosivujemme lomakkeet on toteutettu saavutettavasti.

Lisätietoja: [Papunet: Suunnittele selkeitä lomakkeita](#).

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

7.7 Sähköiset uutiskirjeet ja verkkokaupat

Sähköiset uutiskirjeemme ovat saavutettavia ja helppokäyttöisiä.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Mahdollinen verkkokaupпамme on toteutettu [Verkkosisällön saavutettavuusohjeiden \(WCAG\) 2.1](#) mukaisesti, ja se on helppokäyttöinen.

- Verkkokaupalle on teetetty ulkopuolisen asiantuntijan toteuttama saavutettavuusarviointi.
- Verkkokaupalle on tehty käyttäjätestaus, jossa testaaajina on ollut eri tavoin toimintaesteisiä ihmisiä.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Muistiinpanoja, ideoita, toimenpiteitä:

8 Museoalue, tilat ja kalusteet

8.1 Museoon saapuminen

Museoomme voi saapua useilla vaihtoehtoisilla tavoilla, kuten julkisella liikenteellä, taksilla, henkilöautolla, polkupyörällä ja kävellen.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Esteettömän sisäänkäynnin lähellä on asianmukaisin tunnuksin varustettuja ja maksuttomia esteettömiä autopaikkoja.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Pääsisäänkäynti on esteetön.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Pääsisäänkäynti ei ole esteetön, mutta esteettömälle sisäänkäynnille on suuntaopasteilla ja pyörätuolitunnuksella merkitty reitti.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

8.2 Opasteet

Kulku museon sisäänkäynnille on selkeästi opastettu.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Museossamme on helppoa löytää etsimänsä. Opasteet ovat selkeitä, niitä on riittävästi, ja ne on sijoiteltu hyvin näkyville paikoille. Katso myös näyttelytekstejä koskevat ohjeet (luku 8.6).

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Museotiloissamme on tunnusteltava museorakennuksen, museoalueen ja -tilojen ja niitä ympäröivien katujen kohokartta ja/tai pienoismalli, joka palvelee erityisesti näkövammaisia kävijöitä.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

8.3 Museotiloissa toimiminen

Museossamme voi liikkua esteettömästi (koskee tiloihin saapumiseen liittyviä alueita ja tiloja, kaikkia asiakas- ja näyttelytiloja, näyttelyrakenteita sekä henkilökunnan tiloja):

- Ovien kulkuaukkojen leveys on vähintään 850 mm
- Ovien vetimet, ovenavauspainikkeet ja ovikellot sekä -puhelimet ovat 850–1100 mm:n korkeudella
- Kulkuväylät ovat riittävän leveät ja kulkuväylällä on vähintään 15 metrin välein kääntymistilaa, jonka halkaisija on 1500 mm (pyörätuolin kääntämiseen tarvitaan vapaa tila, jonka halkaisija on 1500 mm)
- Kulkuväylien pintamateriaalit ovat kovia, tasaisia ja märkänäkin luistamattomia
- Kynnysten korkeus on enintään 20 mm
- Ovet ovat kevyesti avattavia tai automaattisesti aukeavia
- Mahdollisten luiskien kaltevuus on enintään 8 %, niissä on käsijohteet molemmin puolin sekä reunatuet

- Yli 1000 mm:n tasoeroissa on portaiden rinnalla luiska, henkilönostin tai porrashissi
- Kerrosten välillä on portaiden rinnalla hissi, jonne on esteetön kulku ja joka täyttää minimimitat (vapaa leveys vähintään 1100 mm ja syvyys 1400 mm)
- Palvelupisteet, kuten lipunmyynti- ja infopiste, on suunniteltu siten, että niissä voi asioida sekä seisten että istuen, eli pöytätasot ovat 1200 mm:n ja 750–800 mm:n korkeudella, ja niiden alla on vapaata polvitilaa, jonka korkeus on vähintään 670 mm.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Museossamme on asiakkaille ja henkilökunnalle esteettömiä wc-tiloja, jotka varustellaan asianmukaisesti ja jotka täyttävät esteettömyysasetuksen vaatimukset. Pyörätuoli tarvitsee kääntyäkseen vapaan tilan, jonka halkaisija on 1500 mm. Wc-istuimen sivuilla tarvitaan 800 mm vapaata tilaa. [Katso Invalidiliiton ohje Yleinen esteetön wc](#) ja [valtioneuvoston asetus rakennuksen esteettömyydestä](#)

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Museossamme on sukupuolineutraaleja wc-tiloja asiakkaille ja henkilökunnalle. Sukupuolineutraali wc-tila huomioi sukupuolten moninaisuuden, ja lisäksi sukupuolineutraalius mahdollistaa vammaiselle henkilölle muuta sukupuolta olevan avustajan.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Kaikissa portaissa ja luiskissa on käsijohteet.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Museossamme on kaikissa tiloissa tarjolla istuimia, joista osa on tukevia 500–550 mm:n korkuisia selkä- ja käsinojallisia tuoleja. Näyttelytiloissa on istuimia, jotta näyttelyä voi katsella myös istuen.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Kaikki museomme tilat, myös mahdollinen kauppa, lepotila ja kahvila, on kalustettu riittävän väljästi siten, että niissä pääsee asioimaan myös apuvälineiden kanssa (kulkuväylän vapaa leveys vähintään 900 mm).

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

8.4 Aistiympäristö

Huomioimme näyttelyissä eri aistien käyttöä ja tarjoamme tietoa ja elämyksiä useilla eri tavoilla.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Museossamme väri- ja kontrastierot helpottavat tilojen hahmottamista, esimerkiksi lattia erottuu tummuuskontrastina seinistä.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Kalusteiden ja pintojen materiaalit ja värit on valittu siten, että esimerkiksi ovet on helppo erottaa seinistä ja istuimet taustastaan.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Tasoerot, kuten askelmat ja portaiden alku- ja loppupää, on merkitty erottuviksi varoitusalueilla (kohokuvioilla ja värikontrastilla).

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Valaistus kaikissa tiloissa on riittävän voimakas, tasainen ja häikäisemätön.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Kulkuväylät ja esimerkiksi luettavat opasteet ja seinätekstit on valaistu selkeästi niin sisä- kuin ulkotiloissa.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Museossamme on lattiaan merkitty opastava kulkureitti, jossa on koskettamalla erottuva pintamateriaali (opasteraita). Reitti on testattu toimivaksi näkövammaisen käyttäjän kannalta. Kohomerkinnät osoittavat esimerkiksi kulkuväylien risteyskohtia.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Museomme ääniympäristössä ei ole kuulemista häiritsevää taustamelua tai kaikua.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Näyttelytiloissa olevien videoiden, ääni-installaatioiden ja vastaavien äänentasausta voi säätää. Esimerkiksi äänille herkätkävijät voivat kaivata hiljaisempaa äänenvoimakkuutta.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Museossamme on käytössä induktiosilmukka tai muu äänensiirtojärjestelmä.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Toteutamme moniaistisuutta mahdollisimman saavutettavasti. Tarjoamme näkemisen, kuulemisen ja koskettelemisen vaihtoehtoja helppokäyttöisesti ja vältämme aistien kuormittamista, kuten välkkyviä valoja, voimakkaita tuoksua tai yllättäviä ääniä.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Museossamme huolehditaan sisätilojen hyvästä ilmanlaadusta tehokkaalla ilmanvaihdolla ja esimerkiksi käyttämällä hajusteettomia pesu- ja puhdistusaineita, myös hajusteetonta käsisaippuaa.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Ohjeistamme asiakkaita ja henkilökuntaa tulemaan museoon ilman voimakkaita hajuvesiä tai muita tuoksuja.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

8.5 Näyttelyrakenteet

Meillä on näyttelyjen tekijöille ohjeet, joista voi tarkistaa saavutettavuuden kriteerit helpolle liikkumiselle, näkemiselle, kuulemiselle ja ymmärtämiselle.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Näyttelyissämme teosten ja esineiden äärelle pääsee myös apuvälineiden kanssa, sillä niiden ympärillä on vapaata tilaa ja kulkuväylät ovat 900–1500 mm leveitä.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Esineet ja taideteokset on sijoitettu siten, että läheltä katsottavien esineiden katselukorkeus on 800–1600 mm.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Yksittäiset näyttelyesineet erottuvat tummuuskontrastina taustastaan, eikä niiden sijoittelu aiheuta törmäysvaaraa.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Näyttelyvitriineitä pystyy lähestymään apuvälineitä käyttäen, katselukorkeus on 750–800 mm, ja vitriinien alla on vapaata polvitilaa. Polvitilan leveys on vähintään 800 mm, syvyys 600 ja korkeus 670 mm.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Näyttöpäätteiden äärelle pääsee myös apuvälineitä käyttäen, ja osa niistä on sijoitettu 750–800 mm korkeudelle, ja alla on vapaata polvitilaa 670 mm.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

8.6 Näyttelytekstit

Näyttelyissämme tekstit ovat helposti luettavissa sekä sisällöllisesti että ulkoasultaan.

- Käytämme selkeää yleistajuista kieltä ja tunnemme selkokielen periaatteet.
- Sijoitamme näyttelytekstit ja teoskyltit 1000–1200 mm:n korkeudelle lattiasta siten, että lähietäisyydeltä tarkasteltavat tekstit ovat luettavissa myös istumakorkeudelta.
- Huolehdimme, että tekstit on hyvin valaistu.

- Vältämme tekstien sijoittamista kiiltävälle pinnalle tai kiiltävän pinnan alle, jotta heijastukset eivät haittaa lukemista.
- Kiinnitämme aina huomiota tekstien ulkoasun selkeyteen ja luettavuuteen.
- Huolehdimme riittävästä tummuuskontrasteista tekstin ja taustan välillä.
- Käytämme riittävän suurta kirjainkokoja (vähintään 15–25 mm silloin kun tekstien välittömään läheisyyteen pääsee).
- Huolehdimme teksteissä sopivasta rivin pituudesta (maksimina pidetään 90 merkkiä rivillä, ja suositeltavin rivin pituus on 55–60 merkkiä).
- Huomioimme, että pienillä kirjaimilla (pienaakkoset) kirjoitettu teksti on isoja kirjaimia (SUURAAKKOSET) helppolukuisempaa.
- Käytämme helppolukuisia kirjaintyyppejä kuten Arial ja Helvetica Medium.
- Ulos- ja varauloskäynnit on selkeästi merkitty ja valaistu.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

8.7 Saavutettavuusnäkökulmat museon pelastussuunnitelmassa

Museomme turvallisuuteen liittyvissä suunnitelmissa on huomioitu myös toimintaesteiset henkilöt.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Museossamme poistumisreitit ovat mahdollisimman esteettömiä ja toimintaesteisten henkilöiden on mahdollista päästä ulos ilman apua varauloskäytävien kautta tai siirtyä toiseen palo-osastoon.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Palohälytykset ovat havaittavissa useamman kuin yhden aistin kautta. Hälytyksen voi sekä kuulla että nähdä, esimerkiksi äänimerkin ja vilkkuvan valon avulla.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Ulos- ja varauloskäynnit on selkeästi merkitty ja valaistu.

Toteutuu hyvin.

Toteutuu kohtuullisesti.

Ei toteudu.

Korjattavaa:

Tavoitteena korjata _____ mennessä.

Muistiinpanoja, ideoita, toimenpiteitä:

Sanasto

Tämän sanaston teossa on hyödynnetty Kulttuuria kaikille -palvelun julkaisemaa [Entä saavutettavuus? Ohje kulttuurikohteen saavutettavuudesta viestimiseen -opasta](#) (Linnapuomi ja Salonlahti 2015). Muut lähteet on merkitty tekstiin erikseen.

Alt-teksti / tekstivastine / vaihtoehtoinen teksti

Vaihtoehtoisen tekstin avulla kerrotaan kuvan sisältämä tieto niille henkilöille, jotka eivät jostain syystä näe kuvaa. Esimerkiksi verkkosivujen sekä Word-, PDF- ja PowerPoint-tiedostojen kuviin ja sosiaalisessa mediassa julkaistaviin kuviin voi laittaa tekstivastineen. Sanat vaihtoehtoinen teksti, tekstivastine ja alt-teksti tarkoittavat samaa asiaa. Joskus käytetään myös sanoja vaihtoehtokuvaus tai vaihtoehtoinen kuvaus. Vaihtoehtoinen teksti eli alt-teksti ei ole sama asia kuin kaikille käyttäjille näkyvä kuvateksti tai kuvan otsikko. Lähde: Saavutettavasti.fi: [Kuvien vaihtoehtoiset tekstit](#), viitattu 12.8.2020.

Avustajat ja tulkit

Vammaisen henkilön avustaja voi olla esimerkiksi liikkumisesteisen henkilön avustaja, näkövammaista henkilöä avustava opas tai kehitysvammaista henkilöä avustava ohjaaja. Tulkki voi olla esimerkiksi viittomakielen tulkki, kirjoitustulkki tai puhetulkki.

Mikäli kävijä joutuu maksamaan avustajansa tai tulkkinsa sisäänpääsymaksun, hän joutuu eriarvoiseen asemaan maksaessaan kaksinkertaisen sisäänpääsyn. Katso [Suomen museoliiton suositus: Museovieraiden avustajille vapaa sisäänpääsy](#).

Esteettömyys

Saavutettavuus-sanan rinnalla käytetään yleisesti käsitettä esteettömyys. Sillä viitataan useimmiten fyysiseen ympäristöön, kuten rakennettuun ympäristöön sekä esimerkiksi liikennevälineiden toimivuuteen erilaisten yksilöiden kannalta. Esteettömän museon tiloissa liikkuminen, näkeminen ja kuuleminen on helppoa mahdollisimman monille.

Esteettömyysdirektiivi

Euroopan unionissa valmistellaan esteettömyysdirektiiviä, joka asettaa esteettömyysvaatimuksia keskeisille palveluille ja tuotteille, kuten verkkokaupoille. Direktiivi tulee koskemaan sekä julkisia että yksityisiä palveluntarjoajia. Lähde: Papunet: [Esteettömyysdirektiivi](#), viitattu 12.8.2020.

Induktiosilmukka

Induktiosilmukka tai muu äänensiirtojärjestelmä palvelee kuulokojetta käyttäviä henkilöitä. Puhujan, esimerkiksi asiakaspalvelijan tai oppaan mikrofonin tuottama ääni tai videon ääni siirtyy induktiosilmukan avulla suoraan kuulokojeeseen riittävän voimakkaana, eivätkä mahdolliset hälyäänet häiritse kuulemista. Mikrofonin käyttö palvelutilanteessa tai esityksessä on välttämätöntä, jotta induktiosilmukasta olisi hyötyä.

Induktiosilmukoita voidaan asentaa esimerkiksi lipunmyyntipisteeseen ja muihin asiakaspalvelupisteisiin, näyttelytiloihin ja katsomoon (Linnapuomi, Paqvalén, Salovaara ja Turpeinen 2014, 6.). Induktiosilmukka voi olla asennettuna kiinteäksi osaksi tilaa, tilapäiseen käyttöön tarkoitettu kannettava silmukka tai akkukäyttöinen siirrettävä palvelupistesilmukka.

Lähteet: Linnapuomi, Aura; Paqvalén, Rita; Salovaara, Sari; Turpeinen, Iida 2014. [Teatteria kaikille! Opas teattereille saavutettavaan toimintaan](#). Kulttuurista kaikille -palvelu / Yhdenvertaisen kulttuurin puolesta ry ja Suomen Teatterit ry.

Kirjoitustulkkaukset

Kirjoitustulkkaukset tarkoittaa kaiken puheen kirjoittamista luettavaksi tekstiksi mahdollisimman reaaliaikaisesti. Kirjoitustulkkaukset voi olla näkyvillä kaikille esimerkiksi yleisötilaisuudessa. Tällöin kuka tahansa, jolla on vaikeuksia saada tilaisuudessa puheesta selvää, voi hyötyä siitä. Kirjoitustulkkaukset voi vaihtoehtoisesti olla näkyvillä kirjoitustulkin tietokoneen näytöllä, jolloin tulkkaukset pystyy seuraamaan ainoastaan pari henkilöä. Museot voivat tarjota kirjoitustulkkaukset esimerkiksi näyttelyavajaisissa, seminaareissa tai keskustelutilaisuuksissa. Kirjoitustulkkaukset palvelee esimerkiksi henkilöitä, jotka eivät kuule tai joiden kuulo on heikentynyt, sekä kieltä opettelevia henkilöitä.

Kohtuulliset mukautukset

Viranomaisen, koulutuksen järjestäjän, työnantajan sekä tavaroiden ja palvelujen tarjoajan on yhdenvertaisuuslain mukaan tehtävä mukautuksia, jotta vammaiset

henkilö voi esimerkiksi käyttää palveluja ja työskennellä yhdenvertaisesti muiden kanssa.

Mukautusten tulee vastata vammaisen henkilön tarvetta. Mukautukset voidaan toteuttaa eri tilanteissa eri tavoin. Mukautuksista ei ole tarkoitus koitua kohtuutonta taloudellista tai muuta rasitetta. Esimerkiksi pieneltä museolta voidaan edellyttää pienempimuotoisia mukautuksia kuin suurelta museolta.

Työelämässä mukautus voi olla työpisteen tai työvälineiden asentaminen/ muokkaaminen vammaiselle henkilölle sopivaksi. Mukautusten epäminen on syrjintää.

Lähde: [Yhdenvertaisuusvaltuutettu: Vammaisten henkilöiden oikeudet](#), viitattu 11.6.2020.

Kulttuuriluotsit/kulttuurikaverit

Kulttuuriluotsi tai kulttuurikaveri on koulutettu vapaaehtoinen, jonka asiakas voi pyytää mukaansa muun muassa museokäynnille. Toiminta on tarkoitettu henkilöille, jotka kaipaavat tai tarvitsevat seuraa tai tukea kulttuurikohteissa käymiseen. Kulttuuriluotsitoiminta on kuntien tai järjestöjen ylläpitämää toimintaa.

Lähde: [Kulttuuriluotsien valtakunnallinen verkkosivu \(Kansalaisareena\)](#), viitattu 11.6.2020.

Kulttuurisensitiivisyys

Kulttuurisensitiivisyys tarkoittaa herkkyyttä, tietoja, taitoja ja asenteellisia valmiuksia ottaa huomioon asiakkaiden ja muiden työntekijöiden kulttuuritausta ja toimia moninaisessa ympäristössä. Kyseessä ei ole esimerkiksi pelkkä kielten osaaminen, vaan laajempi kulttuurinen ymmärrys ajattelutavoista, asenteista, normeista, roolimalleista, toimintatavoista sekä yhteiskunnallisen muutoksen vaikutuksista kulttuuriin toimintaedellytyksiin. Lähde: Heikkilä, Lydia 2011.

[Kulttuurisensitiivisyys palvelutuotannon haasteena \(PDF\)](#). PaKaste-seminaari 4.10.2011, viitattu 29.7.2020.

Kuvailutulkkaukset

Kuvailutulkki kertoo, miltä esimerkiksi museoesine tai taideteos näyttää siten, että näkövammaisen henkilö voi saada siitä mahdollisimman samanlaisen käsityksen kuin näkevä henkilö. Kuvailutulkkaus tarkoittaa siis visuaalisesti välittyvän informaation kielentämistä puheeksi (Alanen & Hirvonen 2013, 85). Opastetuilla kierroksilla kuvailutulkki kertoo esimerkiksi rakennusten, esineiden

tai taideteosten ulkonäöstä: koosta, muodoista ja väreistä. Lähde: Alanen, Anukaisa ja Hirvonen, Maija 2013. [Esipuhe: Erityisryhmien viestintä ja viestinnän esteettömyys. Puhe ja kieli](#), 33:3, 85–89. Viitattu 29.7.2020.

Laki digitaalisten palvelujen tarjoamisesta

Laki digitaalisten palvelujen tarjoamisesta (niin sanottu digipalvelulaki) velvoittaa julkista sektoria ja osaa yksityisen sektorin organisaatioista noudattamaan saavutettavuusvaatimuksia. Lain saavutettavuusvaatimukset ovat käytännössä kansainvälisen WCAG 2.1 -ohjeistuksen (Verkkosisällön saavutettavuusohjeet) A- ja AA-tason kriteerejä. Laki toteuttaa Suomessa niin kutsutun saavutettavuusdirektiivin. Lain ja direktiivin taustalla on YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista.

Lähde: [Saavutettavuusvaatimukset.fi: Lait ja standardit](#), viitattu 11.6.2020.

Moninaisuus

Moninaisuudella tarkoitetaan sitä, että jokaisella ihmisellä on lukemattomia ominaisuuksia, kuulumme eri ryhmiin, meillä on erilaisia taustoja ja identiteettejä. Ihmisillä on erilaisia ominaisuuksia liittyen esimerkiksi sukupuoleen, seksuaalisuuteen, sosioekonomiseen asemaan, ikään, fyysisiin ominaisuuksiin, vammaisuuteen, ulkonäköön, uskontoon, kieleen, kulttuurieroihin, etnisiin piirteisiin, poliittisiin näkemyksiin tai erilaisiin ideologioihin ja vakaumuksiin. Moninaisuuden huomioiminen on sitä, että eroja kunnioitetaan turvallisessa ja myönteisessä ilmapiirissä.

Normit

Normit ovat yhteiskunnallisia ja kulttuurisia ajatusmalleja ja kirjoittamattomia sääntöjä. Ne ovat usein näkymättömiä ja tiedostamattomia. Normit tulevat näkyviin vasta, kun niihin törmää. Erityisesti kitkaa aiheuttavat normit liittyvät esimerkiksi sukupuoleen, seksuaalisuuteen, etnisyyteen, ruumiiseen ja toimintaesteisiin. (Normit nurin! 2014; Seta 2020.)

Esimerkiksi valkoisuusnormi antaa valkoihoisille ihmisille etuoikeuksia (Keskinen, Näre & Tori 2015, 2). Cisnormin mukaan kaikki ihmiset kokevat heille syntymässä määritellyn sukupuolen omakseen ja ilmentävät sitä yksiselitteisesti (eli ovat cissukupuolisia). Heteronormissa kaikkien ihmisten oletetaan olevan heteroita ja heterous nähdään kaikkia muita seksuaalisia suuntautumisia toivotumpana, luonnollisempana ja parempana. (Seta 2020.) Tällöin seksuaalivähemmistöjen historia voi jäädä museoissa kokonaan piiloon. Toimintakyvyn normi ohjaa ihmisiä olettamaan, että kaikki ovat vammattomia. Esimerkiksi työhaastattelu voidaan

järjestää esteellisessä paikassa, koska oletetaan, ettei kellään hakijoista ole liikuntavammaa.

Pyrkimys tiedostaa toimintaa ohjaavia normeja ja purkaa niitä luo yhdenvertaisuutta myös museoissa niin työpaikkana kuin asiakkaidenkin kannalta.

Lähteet:

- Keskinen, Suvi Päivikki; Näre, Lena Margareta ja Tuori, Salla (2015) [Valkoisuusnormi, rodullistamisen kritiikki ja sukupuoli \(PDF\)](#). Sukupuolentutkimus, 28:4, 2–5, viitattu 15.7.2020.
- [Seta ry:n sateenkaarisananasto](#), viitattu 15.7.2020.
- Normit nurin -hanke (2014). [Älä olet. Normikriittinen käsikirja yhdenvertaisuudesta, syrjinnän vastustamisesta ja vapaudesta olla oma itsensä](#). Viitattu 15.7.2020.

Osallisuus

Osallisuutta voidaan kuvata esimerkiksi kolmen tason avulla: osallisuus on 1) kuulumista johonkin yhteisöön, 2) yhteisössä toimimista sekä 3) kokemusta yhteisöön kuulumisesta ja omasta merkityksestä yhteisön jäsenenä (Kiilakoski ym. 2012, 252). Osallisuuden käsitteeseen liittyy myös vaikuttaminen. Osallisuus voidaan nähdä mahdollisuutena vaikuttaa omaan lähiympäristöön, itseä koskevaan päätöksentekoon ja itseä koskeviin asioihin (Virolainen 2015, 18).

Osallisuuden toteutumista voi tarkastella esimerkiksi [THL:n Edistääkö toiminta osallisuutta? 24 apukysymystä -sivun](#) avulla.

Lähteet:

- Kiilakoski, Tomi, Nivala, Elina, Ryyänänen, Aimo, Gretscher, Anu, Matthies, Aila-Leena, Mäntylä, Niina, Gellin, Maija, Jokinen, Kimmo & Lundbom, Pia (2012): Demokratia remontin työkaluja. Teoksessa Gretscher, Anu & Kiilakoski, Tomi (toim.) Demokratiaoppitunti. Lasten ja nuorten kunta 2010-luvun alussa. Julkaisuja 118. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, Helsinki, 249–272.
- Jutta Virolainen 2015. [Kulttuuriosallistumisen muuttuvat merkitykset. Katsaus taiteeseen ja kulttuuriin osallistumiseen, osallisuuteen ja osallistumattomuuteen \(PDF\)](#). Cuporen verkkojulkaisuja 26. Viitattu 12.8.2020.

Saavutettavuus

Saavutettavuuden käsite kattaa laajasti rakennetun ympäristön ja tilojen esteettömyyden sekä palveluiden ja viestinnän saavutettavuuden. Museot tekevät toiminnastaan saavutettavampaa, kun ne ottavat huomioon asiakkaidensa ja työntekijöidensä yksilölliset tavat toimia. Hyvä saavutettavuus lisää mahdollisuuksia tehdä itse, osallistua, saada elämyksiä ja ymmärtää.

Saavutettavuuteen panostava museo pitää näkökulman mukana jatkuvasti kaikessa strategisessa työssä ja esimerkiksi näyttelysuunnittelussa. Museon viestintä tavoittaa erilaisia ihmisiä heille saavutettavilla tavoilla. Hinnoittelu on saavutettavaa. Museo toimii esteettömissä tiloissa. Yhdenvertainen asiakaspalvelu ja avoin asenne tekevät osallistumisesta miellyttävää. Tietoa ja elämyksiä tarjotaan eri aistien välityksellä. Ymmärtämisen esteitä poistetaan, kun tarjolla on kielivaihtoehtoja ja erilaisia oppimisen tapoja huomioidaan.

Saavutettavuusdirektiivi

EU:n saavutettavuusdirektiivi eli Euroopan parlamentin ja neuvoston [direktiivi \(EU\) 2016/2102 julkisen sektorin elinten verkkopalveluiden ja mobiilisovellusten saavutettavuudesta](#) tuli voimaan vuonna 2016. Direktiivi edellyttää, että EU:n jäsenmaiden julkisen sektorin organisaatioiden verkkopalvelut ja mobiilisovellukset ovat saavutettavia. Suomessa direktiivin toteuttaa laki digitaalisten palvelujen tarjoamisesta. Lähde: [Kuntaliiton Saavutettavuusopas](#), viitattu 11.6.2020. Katso myös esteettömyysdirektiivi.

Sanakartta

Sanakartat ovat äänireittikarttoja. Sanakartassa on sanallisia neuvoja olennaisten palvelujen (kuten wc-tilat, eri salit, ravintoja jne.) löytämisestä ja sijainnista. Sanakartan voi kuunnella ja tallentaa verkkosivuilta, ja esimerkiksi näkövammaisen henkilö voi kuunnella sitä etsiessään reittiä.

Lähde: Markkula, Eija-Liisa 2014. Sähköpostihaastattelu 5.5.2014.
Haastattelijana Aura Linnapuomi.

Selkokieli

Selkokieli on yleiskieltä luettavampi ja ymmärrettävämpi kielimuoto, joka voi palvella lukemisesteisiä ihmisiä, esimerkiksi kehitysvammaisia sekä kieltä opettelevia henkilöitä (Selkokeskus 2020). Selkokielellä voi olla tarjolla esimerkiksi opastuksia, esitteitä, tietoa verkkosivuilla, seinätekstejä tai

näyttelyjulkaisuja. Lähde: Selkokeskus 2020. [Selkokielen määritelmä](#). Viitattu 15.7.2020.

Sosiaalinen tarina

Sosiaalinen tarina on kuvin ja tekstein kerrottu tarina siitä, mitä jossakin sosiaalisessa tilanteessa tapahtuu. Tarinan voi tehdä esimerkiksi museokäynnistä. Tärkeää on kertoa, missä järjestyksessä asiat tapahtuvat ja missä ne tapahtuvat. Sosiaalinen tarina auttaa keskittymään kulttuurielämykseen. Tarinan avulla voi hahmottaa, milloin tilanne alkaa ja milloin loppuu. Tämä voi hälventää epävarmuutta. Tarinan avulla sosiaalisia tilanteita voidaan ennakoida, tehdä tutummaksi ja turvallisemmaksi.

Lähteet:

- Korhonen, Aku / Autismisäätiö 2015. Sähköpostihaastattelu, haastattelijana Outi Salonlahti.
- Senso-hanke 2020. [Sosiaaliset tarinat](#). Viitattu 15.7.2020.

Stereotypiat

Stereotypiat ovat yleistäviä ja kaavamaisia käsityksiä, tulkintoja, odotuksia ja oletuksia tiettyihin ihmisiin liitetystä ominaisuuksista tai käyttäytymisestä. Ne ovat jaettuja, vakiintuneita mielikuvia itselle vähän tuntemattomammista asioista tai ihmisryhmistä. Stereotypiat ovat usein tiedostamattomia, ja ne sisältävät kielteisiä ennakkoluuloja tai myönteisiä ennakkokäsityksiä. Museoilla on oma roolinsa stereotyyppien vahvistamisessa ja toisaalta niiden purkamisessa. Lähde: [Kansalaistopistojen Liitto: Ennakkoluulot ja stereotypiat](#), viitattu 17.8.2020.

Tekstitys

Tekstitys voi olla kielensisäistä tai kieltenvälistä. Kielensisäinen tekstittäminen tarkoittaa sitä, että tekstitys tehdään alkuperäisellä kielellä (esimerkiksi suomenkieliseen videoon suomenkielinen tekstitys). Kielensisäisestä tekstityksestä hyötyvät esimerkiksi henkilöt, jotka eivät kuule tai joiden kuulo on heikentynyt, sekä kieltä opettelevat henkilöt. Kieltenvälinen tekstitys tarkoittaa sitä, että tekstitys on eri kielellä kuin puhe on (esimerkiksi ruotsinkieliseen videoon suomenkielinen tekstitys).

Toimintaeste

Toimintaesteisten henkilöiden kyky liikkua ja/tai toimia itsenäisesti on sairauden, vamman tai muun syyn takia heikentynyt väliaikaisesti tai pysyvästi. Voidaan myös ajatella, että ympäristö on toimintaesteinen ihmisten sijaan. Esimerkiksi rakennus tai palvelu, joka ei ole turvallinen, toimiva tai miellyttävä, aiheuttaa toiminnan esteitä, esimerkiksi liikkumisesteitä.

Lähde: Kuntaliitto 2017. [Yleisten kirjastojen saavutettavuussuositus](#), sivu 9.

Turvallisemmat tilat / turvallisemman tilan periaatteet

Turvallisemmilla tiloilla viitataan yhteisölliseen pyrkimykseen luoda käytäntöjä, jotka saavat kaikki museossa vierailevat ja museon toimintaan osallistuvat ihmiset kokemaan olonsa turvallisiksi. Käytännössä turvallisemmissa tiloissa museon henkilökunta / tapahtuman järjestäjät pyrkivät ottamaan vastuuta hankalista tilanteista. Ristiriitoja käsitellään sen sijaan, että niitä vain siedetään. Sanaa ”turvallisempi” on ehdotettu sanan ”turvallinen” sijaan, koska täysin turvallista tilaa ihan kaikille ei koskaan pystytä luomaan takuuvarmasti. Turvallisempien tilojen periaatteet voidaan luoda yhdessä asiakkaiden kanssa (kuten tehtiin esimerkiksi Keskustakirjasto Oodissa: [Oodin turvallisemman tilan periaatteet](#)) ja pitää esillä museon tiloissa ja verkkosivuilla.

Turvallisempien tilojen käsite on lähtöisin ala- ja vaihtoehtokulttuureista, varsinkin seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen tapahtumista. Tapahtumissa on haluttu taata, että jokainen osallistuja voi olla oma itsensä, ilman pelkoa väheksynnästä, syrjinnästä tai jopa väkivallasta.

Lähde: [Ruskeat Tytöt: Turvallisempien tilojen periaatteet](#), viitattu 11.6.2020.

Viittomakieliset ja viittomakielille tulkatut palvelut

Viittomakielinen palvelu on alkukieleltään viittomakielistä. Esimerkiksi opastusten tai videoiden alkukieli voi olla viittomakieli tai asiakkaita voidaan palvella viittomakielellä. Viittomakieliset palvelut on mahdollista tulkata puhutulle kielelle.

Palveluita voi olla tarjolla myös viittomakielille tulkattuina. Viittomakielille tulkatuissa opastuksissa, keskustelutilaisuuksissa tai videoissa viittomakielen tulkki viittoo reaaliaikaisesti yleisölle puheen sekä välittää äänimaailmaa.

Suomessa on kaksi kansallista viittomakieltä: suomalainen ja suomenruotsalainen viittomakieli. Viittomakielten lisäksi on muitakin viitottuja ilmaisukeinoja, esimerkiksi kansainväliset viittomat ja viitottu puhe.

WCAG 2.1 / Verkkosisällön saavutettavuusohjeet

WCAG eli Web Content Accessibility Guidelines, suomeksi [Verkkosisällön saavutettavuusohjeet](#), on kansainvälinen ohjeistus verkkosisältöjen saavutettavuudesta. Joitakin museoita koskee laki digitaalisten palvelujen tarjoamisesta. Näiden museoiden verkkosivujen, verkkopalvelujen ja mobiilisovellusten tulee noudattaa WCAG:n uusimman version eli WCAG 2.1 -ohjeistuksen A- ja AA-tason kriteerejä. WCAG-ohjeistus on hyvä lähtökohta verkkopalvelujen toteuttamiseen myös niille, joita laki ei koske. Lähde: [Saavutettavuusvaatimukset.fi: WCAG 2.1](#), viitattu 11.6.2020.

Yhdenvertaisuus

Yhdenvertaisuus tarkoittaa sitä, että kaikki ihmiset ovat samanarvoisia ja ettei ketään saa syrjiä esimerkiksi iän, ihonvärin, seksuaalisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Oikeudenmukaisessa yhteiskunnassa kaikilla on yhdenvertaiset mahdollisuudet kouluttautua ja kehittää itseään, saada palveluita ja edetä työuralla. Lähde: Oikeusministeriö: [Yhdenvertaisuuslaki-esite \(PDF\)](#), viitattu 12.8.2020.

Yhdenvertaisuuslaki

Yhdenvertaisuuslain tarkoituksena on edistää yhdenvertaisuutta ja ehkäistä syrjintää. Laissa säädetään muun muassa siitä, mikä on syrjintää, mikä on sallittua erilaista kohtelua, millaista hyvitystä ja muita seuraamuksia lain nojalla voi hakea, sekä keiden tulee edistää yhdenvertaisuutta. Yhdenvertaisuuslain mukaan ketään ei saa syrjiä iän, alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, poliittisen toiminnan, ammattiyhdistystoiminnan, perhesuhteiden, terveydentilan, vammaisuuden, seksuaalisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Viranomaisten, koulutuksen järjestäjien sekä työnantajien tulee arvioida ja edistää yhdenvertaisuutta omassa toiminnassaan. Lähde: Oikeusministeriö: [Yhdenvertaisuuslaki-esite \(PDF\)](#), viitattu 12.8.2020.